az egyébként igen gondosan és behatóan kidolgozott ítélet mindenesetre odamutat, hogy a VI. tanács (ellentétben a másik három fentemlített tanáccsal) nem igen favorizálja a 28. §. körében a valorizált felelősséget.

Hogy végül a régi jelzálogjogok törlésének problémáját is érintsem, amelyet különben a 28. §. kifejezetten nem szabályoz: ebben a szerepcserés kérdésben, ahol a jelzálogos hitelező az alperes és a személyi vagy dologi adós lép fel felperesként, szintén észlelhető a valorizációt igénylő jelzálogos jogosultnak némi — bár csekély — védelme.

A személyes adós ugyanis a jelzálogjog átértékelhetetlenségének dacára sem kaphat a teher puszta névösszegének letétele alapján törlést (régi gyakorlat). Vele szemben „alperesnek" (a jelzálogos hitelezőnek) „megvan az érdeke" — hozzáteendő: és joga — „arra, hogy a jelzálogjogot az egész" (értsd: valorizált) „követelése biztosítására fenntarthassa" (mondja PTJT 1929. 44.), — tehát fenntarthassa mindaddig, amíg az egész valorizált összeget ki nem fizették. (Implicite bennrejlik ez az elv JH 1929. 469-ben is, — ugyanaz a határozat még: MT 1929. 64. Régebbi esetek pl. Nizsalovszky kommentárjában, 170. sk. lap. — Jogelvi analogia: PHT. 83.) Magától értetődőleg nem áll, illetve tárgytalan a tétel, ha a kötelmi követelés *sem* valorizálható (MD 1929. 68, ex indokok utolsóelőtti bek.; ex PTJT. 1929/44.).

Ha a *„dologi adós"* kívánja a törlést, ő persze általában valorizációval nem felelvén, már a puszta névösszeg letétele alapján is kivívhatja célját (ex VI. 4591/1929. 22 lap sub 7.). De kivételt kell tenni, ha a fenti felelősségi alapok (1—4.) valamelyikét igazolják vele szemben; ilyenkor a papírkorona-összeg letétele az ő részéről sem lenne elegendő (ex JH 1928. 1435. — V. ö. Nizsalovszky kommentárja, 165. lap sub 2.)

Ha *az ingatlan eladója* tehermentesítésre köteles *a vevővel szemben* s ezt nem teljesíti: a vevő a terhek teljesen valorizált összegét (esetleg: az ingatlan teljes értékét) tarthatja vissza, illetve helyezheti letétbe, mivel általában a jelzálogos tartozások „valorizálása nincsen kizárva" (ex JH 1929. 1341), — másszóval: mivel mindaddig, amíg a 28. §. szerinti kérdések tisztázva nincsenek, fennáll a lehetőség, hogy ekkora teher fog a vevőre mint dologi adósra hárulni.

Dr. Fonyó György.

A veszély tanához. A Kúria P. VI. 7891/1929. sz. határozata több vonatkozásban is foglalkozik a veszély

jelentőségével. Alperes őt évre szóló bérleti szerződést kötött, amelyben a bérösszeg egy részét alperes nyilván a szerződés aláírásakor fizette meg, a hátralékos bért pedig a bérleti jog bekebelezéséről szóló végzés vételekor volt köteles fizetni. Alperes a hátralékos összeg fizetését a bérlet bekebelezése után megtagadta — alapjában azzal az érveléssel, hogy a bérbeadó hitelképtelen és az a veszély forog fenn, hogy az ellene vezethető végrehajtás esetén, a bérlő a jelzálogi törvény 29. §-a szerint a féléven túli bérösszeg újra fizetésétől nem mentesül. A Kúria a veszélyeztetés címén a letétbehelyezést — fizetés helyett — nem ismerte el. Elvileg ugyan a Kúria akként formulázta a tételt, a magánjogi törvénykönyv 1254. §. szószerinti alapulvételével, hogy az adós fizetés helyett letétbe helyezheti az összeget, ha az adós késedelemben van, ha az adós a hitelező személyében fekvő egyéb okból, vagy mert a hitelező kiléte iránt vétlen bizonytalanságban van, kötelezettségét vagy éppen nem, vagy veszély nélkül nem teljesítheti. (Ld: Magánjogi Döntvénytár 1930. évf. 63. 1.) A jelzálogtörvény 29. §-ára alapított veszélyt a Kúria nem találta elegendőnek, mert „ez a körülmény nem a hitelező személyében fekvő ok". Utóbb ezt a kijelentést megtoldja a Kúria azzal, hogy „a letétellel való teljesítést megengedő jogszabályban említett veszélyen, a hitelező kiléte körül való bizonytalanságból eredő veszélyt kell érteni." Ez az érvelés nem őszinte és nem helyes. Eltekintve attól, hogy iratlan szokásjogunk elmosódó tételeire nem illik rá a határozott szövegű írott jogszabály értelmezési módja — (ez az értelmezési ellentétesség egyik elkerülhetetlen hátránya a magánjogi törvénykönyv javaslat be nem vallott alkalmazásának), — még a Kúria tétele szerinti javaslati szöveget írott jogszabálynak tekintve, sem helytálló a Kúria másodiknak idézett megszorító értelmezése. A Kúria előrebocsátott alaptétele szerint a letétnek helye van a hitelező személyében fekvő egyéb okból is — azon okból is, mert a hitelező kiléte iránti bizonytalanságban van az adós. A hitelező kiléte körüli bizonytalanságon felül „egyéb ok" is szólhat a letétbehelyezés jogossága mellett — a Kúria második tétele tehát a letétbehelyezés előbb megadott kettőségét visszszaszorítja a hitelező kiléte körüli bizonytalanság egyetlen esetére. Azt sem lehet egyébként helyesnek elfogadni, hogy a hitelező vagyoni körülményei ne volnának a hitelező személyében fekvő egyéb oknak tekintendők. Ha személyi jogi vonatkozásban állíttatnék fel rendelkezés, amely a hitelező személyében fekvő oknak fontosságot juttat, érthető volna a vagyoni viszonyok-

nak a személy körén kívül való rekesztése; ha azonban tiszta vagyonjogi kérdésben jut jelentőséghez a hitelező „személyében fekvő ok" kifejezése, úgy a hitelező vagyoni viszonyai mindenkép az ő személyében fekszenek. A személyében fekvő ok nem egyértelmű a személyiségében fekvő okkal, inkább a személyi érdekszférába eső okkal azonosítható. A „személyében fekvő ok"-nak a legszorosabban vett személyi vonatkozásra való szorítása és a vagyoni viszonyok figyelmenkívül hagyása, jogi viszonylatban ellenmondó is, célszerűtlen is.

A veszély kihatásának más fajta constructionalis megoldási módjával is foglalkozik a Kúria. A veszély kérdése — a letétbehelyezéssel való sikertelen küzdelem után — visszalopja magát és ujabb vitát támaszt a kötelezett előre szolgáltatás megtagadásának jogossága vonalán. A Kúria elvileg újból ajtót nyit a veszély szempont magánjogi érvényesülésének, mondván, hogy a kötelezett előreszolgáltatás teljesítése is megtagadható, ha a teljesítés kitűzött időpontjában a másik fél vagyoni viszonyai oly rosszak, hogy e miatt a viszontszolgáltatás iránti követelése veszélyeztetve van. Az adott esetben a Kúria ezt az utat is eltorlaszolta azzal az ugyancsak elvi állásfoglalással, hogy ez a jog nem illeti meg a szerződő felet, ha a másik fél rossz vagyoni viszonyait a szerződés megkötésekor ismerhette.

A Kúria ítéletének helyességét ez az utóbbi tétel támasztja alá. A magunk nézőpontjából, akik a veszélynek a bírói gyakorlatban fokozottabb figyelembevételét óhajtjuk — erre a végső eredményében a veszélyt közömbösítő tételre meg kell állapítanunk, hogy a tétel nem a veszély jelentőségének a megtagadására vezet, sőt elvileg épen a veszély jelentőségéhez juttatásán alapszik. A veszély honorálását kizáró tételt helyeselnünk kell. jogrendnek nem lehet feladata, hogy a szerződéskötéssel járó kockázatot a félről elhárítsa, hogy a jog oltalma üsse helyre mindazt a hibát, amit a szerződő fél akárminő okból elkövetett. Az egyéni felelősségre alapított jogrend, generalis szabályként ezt a reperációs funkciót nem juttathatja a jogszabályoknak. Aki tehát látható rizikók mellett az ügyletkötésbe belebocsátkozott, az vessen magára, és ne használhassa fel a szerződéses kötelezettség teljesítésének megtagadására, a jóhiszemüek károsodásának elhárítására megalkotott szabályt. Az ismert kockázat terhét, a szerződő felvállalta — a jogrend csak a fel nem vállalt rizikó elhárítására vehető igénybe. A jogszabály nem lehet a könnyelmű ügyletkötő felek kezében az in integrum restitutio könnyen kezelhető eszköze. *B. S.*